

ZAPISNIK

sa 62. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 07. marta 2023. godine

Sjednica Odbora je počela u 10 sati i 10 minuta.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora.

Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: mr Boris Mugoša, zamjenik predsjednika Odbora, Maja Vukićević, Milosava Paunović, dr Albin Ćeman i Janko Milatović.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovala poslanica Valentina Minić, kao zamjena poslanice dr Tamare Vujović.

Sjednici su, u cilju dobijanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, prisustvovali Aleksandar Damjanović, ministar finansija i Darko Stojanović, državni sekretar u Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Takođe, sjednici je prisustvovao i Dragan Živković, predsjednik NVO Udruženje podstanara Crne Gore - „Moj dom”.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno usvojen sljedeći

DNEVNI RED

Položaj podstanara u Crnoj Gori i problemi sa kojima se generalno suočavaju sa osvrtom na naglu eskalaciju cijena na tržištu nekretnina

Dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora, na početku sjednice, rekao je da se prema predmetnoj temi, moramo odrediti sa punim senzibilitetom, i da će Odbor učiniti sve što je u njegovoj moći, kako bi došli do boljih i kvalitetnijih socijalnih rješenja, jer vrijeme neumitno teče, a ljudi žive u agoniji.

Mr Aleksandar Damjanović, ministar finansija, istakao je da je na sjednicu trebalo pozvati i predstavnike Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i predstavnike Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, koji imaju određene ingerencije vezano za ovu oblast. U svom izlaganju, upoznao je Odbor sa informacijama koje daju širi pregled

predmetne materije i problema sa kojima se podstanari suočavaju. S tim u vezi, rekao je da su prosječne cijene stanova u novogradnji porasle u odnosu na 2019. godinu (godina prije pandemije COVID-a i zbog toga se uzima kao temelj za analize) i naveo da, prema podacima koje je dobio iz Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i Monstata, prosječna cijena kvadrata u novogradnji, na nivou Crne Gore, iznosi 1339 eura. Iznio je i podatke o prosječnoj cijeni kvadrata u novogradnji u Podgorici, na primorju i na sjeveru. Ministar Damjanović je govorio o nizu faktora koji su doveli do enormnog porasta cijena zakupa, da je taj dugoročni problem eskalirao, kao i da je prisutan i u drugim državama Zapadnog Balkana. Istakao je da se ključ za dugoročno rješenje problema podstanara može tražiti u solidarnoj stambenoj izgradnji, jer je prosječna cijena kvadrata solidarne stambene izgradnje značajno niža u odnosu na tržišnu i iznosi 598 eura. Kazao je da, u rješavanje alarmantne situacije većine podstanara, trebaju da se uključe sve nadležne institucije, da je neophodno izraditi Registar podstanara, uvesti rentijerstvo u zakonski okvir i zaokružiti poresku politiku u dijelu zakupa prostora.

Darko Stojanović, državni sekretar u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, u svom izlaganju rekao je da je potrebna šira, sveobuhvatna, društvena akcija i inicijativa nadležnih institucija, ali i jačanje socijalne politike u oblasti materijalnih davanja, kako bi problem sa kojim se suočavaju podstanari, a koji je eskalirao zbog niza negativnih faktora (ekonomska kriza, epidemija COVID-a, kriza izazvana ratom u Ukrajini), mogao da se riješi. Kazao je da Ministarstvo rada i socijalnog staranja preko davanja jednokratne materijalne pomoći, pokušava da pomogne najugroženijim kategorijama stanovništva, i da je sa uvođenjem niza novih zakonskih rješenja, socijalna politika ojačala. Takođe je rekao da Ministarstvo nije u mogućnosti da konkretno pomogne podstanare jer Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, na neki način, ne prepoznaje tu kategoriju i da je Ministarstvo, shodno Zakonu o finansiranju političkih partija, spriječeno da pruži jednokratnu materijalnu pomoć, ukoliko im je neko zatraži. Rekao je da je Ministarstvo otvoreno za sve sugestije, inicijative, kao i za eventualne izmjene zakonskih rješenja, koje bi dovele do rješavanja ovog evidentnog problema.

Dragan Živković, predsjednik NVO Udruženje podstanara Crne Gore - „Moj dom”, Odboru je prezentovao brojne probleme sa kojima se podstanari suočavaju. Kazao je da preciznih podataka o broju podstanara u Crnoj Gori nema, da ne postoji socijalni karton podstanara, a da je jedini podatak, koji imaju, podatak iz Popisa stanovništva iz 2011. godine, kada je po Monstatu, u Crnoj Gori bilo preko 18.500 podstanarskih porodica, što je negdje oko 60000 građana u podstanarskom statusu. Kazao je da je danas taj broj dupliran. Naglasio je da su podstanari nezaštićena kategorija i da se ugovori sa stanodavcima ne potpisuju. Istakao je da su polazne osnove za rješavanje višedecenijskog problema podstanara izrada

Registra podstanara i subvencionisano podstanarstvo, jer je nepходно subvencijama pomoći podstanare, s obzirom na to da je najveći broj podstanara na rubu egzistencije.

Dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora, uključujući se u diskusiju, rekao je da će Odbor, na narednim sjednicama, pozvati sve relevantne institucije koje će morati da daju svoj stav o ovom problemu. Istakao je da najveći dio podstanara ima neizvjestan egzistencijalni status i da Crna Gora ima moralnu i svaku drugu obavezu da se umiješa u ovo stanje i da ga uvede u okvire, koji su podnošljivi. Ljudi koji nemaju riješeno stambeno pitanje ne mogu da funkcionišu u punom kapacitetu, jer su okupirani problemom kako da steknu krov nad glavom. Stoga, apelujemo da se država uključi u ovu problematiku i napravi Registar podstanara, rentijerstvo uvede u zakonski okvir, jer rješavanje ovog pitanja treba da bude prioritet i obaveza.

Janko Milatović, član Odbora, istakao je, između ostalog, da je zastrašujuće veliki broj podstanara u Crnoj Gori i da postoji nekontrolisana situacija u tom dijelu. Rekao je da s jedne strane, postoji veliki broj izgrađenih zgrada i da ima ljudi koji rentiraju 10, 15 stanova, a sa druge strane, nemamo registrovane ugovore o zakupu. Država ne ubira porez od zakupa, a tim novcem bi se moglo izaći u susret podstanarskim porodicama, smatra poslanik Milatović.

Mr Aleksandar Damjanović, ministar finansija, uključujući se ponovo u diskusiju, ponovio je da je polazna osnova za regulisanje podstanarskog položaja, izrada Registra podstanara, i da je dobra okolnost što će se za sedam, osam mjeseci održati popis stanovništva, da će se kroz metodologiju popisa vrlo precizno doći do početnih inputa za izradu Registra podstanara. Damjanović je ocijenio da bez Registra, teško može da se razgovara o poreskom obuhvatu, subvencioniranju podstanarstva, kao i o svim politikama koje bi uvele red u tu oblast.

Mr Boris Mugoša, zamjenik predsjednika Odbora, istakao je značaj ove teme i da na nekoj od narednih sjednica Odbora, kada se opet bude razmatrala ova tema, treba pozvati i predstavnike Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao nosioce izrade strateških dokumenata u ovoj oblasti. Rekao je da su strateški dokumenti važni, jer oni ne definišu samo ovaj problem, nego i brojne izazove vezane za ranjive kategorije, kao i, generalno, za stambenu politiku i politiku izgradnje. Takođe je rekao da treba ad hoc djelovati, sprovoditi antikrizne mjere, ali i imati strateška dokumenta u dijelu stambene izgradnje. Podsjetio je da su prije dvije godine održane javne konsultacije povodom izrade nacrtu Stambene politike Crne Gore za period 2021-2030 godine i nacrtu Programa socijalnog stanovanja za period 2021-2024. godine, ali da ti dokumenti nijesu urađeni. Takođe je podsjetio da su strateški dokumenti postojali do 2020. godine. U posljednje dvije godine dolazi do drastičnog rasta cijena, jer dolaze stranci, koji moraju da se smjeste negdje, pa su zakupodavci, zbog velike tražnje, bili u prilici da izdaju stanove za veći novac, a postojećim

stanarima su davali otkaze. Istakao je značaj sklapanja ugovora o zakupu koji je važan i zbog izrade Registra podstanara, kao i zbog prihoda države. Na taj način se suzbija siva ekonomija a od poreskih prihoda, ubiranih po tom osnovu, mogli bi subvencionisati podstanare. Kao dobar primjer naveo je Glavni grad koji je sa 50 eura subvencionisao oko 150 podstanarskih porodica. Rekao je da treba promptno djelovati, primjeniti privremene antikrizne mjere, kako bi se pomoglo podstanarima da bi mogli da izdrže trenutni udar kojim su izloženi a paralelno, treba vidjeti šta se dešava sa strateškim dokumentima. Podsjetio je i da socijalni karton postoji u Crnoj Gori, da on može da se doradi, kao i da treba sagledati kako se, kroz postojeći model socijalnog kartona, može nadograditi ova priča.

Milosava Paunović, članica Odbora konstatovala je da je stanje u Crnoj Gori vezano za temu koja se razmatra loše, i da treba da imamo polaznu tačku da bi napravili strategiju kako bi se pomoglo ljudima da steknu krov nad glavom. Loše je što nemamo Registar podstanara, i što ne postoje podaci koliki je broj podstanara. Saglasna je sa ministrom Damjanovićem da će popis stanovništva pomoći u tom dijelu. Rekla je da treba biti ažuran u preduzimanju narednih koraka, jer su cijene nekretnina visoke. Smatra da privremena rješenja mogu da pomognu, ali ne mogu trajno da riješe problem. Rješenje vidi u izradi nacionalne strategije, aktivnostima nadležnih institucija, kao i u socijalnom stanovanju. Naglasila je da treba raditi na Registru, nacionalnoj strategiji, zakonskom uređenju rentijerstva, kako bi država mogla da ubira porez od toga.

Poslanica Valentina Minić je u svom izlaganju, između ostalog, podsjetila na Informaciju, prema kojoj je svako treće dijete u Crnoj Gori u riziku od siromaštva, a da oko 21,2 odsto građana živi u riziku od siromaštva. Naglasila je da u sami koncept istraživanja nije uvrštena podstanarska marža odnosno kirija, koja je često u nivou prosječne plate i više od nje, tako da, ako bi i taj segment bio uvršten u navedenu studiju, onda bi procenat siromaštva bio drastičniji. Neophodno je da se ovoj temi pristupi multisektorski i multidisciplinarno. Smatra da treba poboljšati postojeći socijalni karton. Kazala je i da ugovori o zakupu trebaju da budu jedna od obaveza, kao i da treba uvesti kazne za one koji izdaju stan bez ugovora. Kao dobar primjer, poslanica Minić, navela je stambenu politiku Italije, Austrije, Švajcarske i Njemačke.

Maja Vukićević, članica Odbora rekla je, da u posljednjih 30 godina, nije urađeno gotovo ništa vezano za stambenu politiku. Rekla je takođe da se radilo na novoj nacionalnoj strategiji stanovanja, ali da taj dokument nemamo posljednje tri godine. Kazala je da treba promijeniti Zakon o socijalnom stanovanju, i da se mora naći novac kako bi se riješio problem bar jednog dijela podstanara. Razumije da je to kompleksan problem, s obzirom na to da se radi o ljudima, i da se zbog toga mora trajno riješiti, da bi ljudi riješili stambeno pitanje. Kazala je da je pomoć od 50 eura kojom je Glavni grad pomogao 150 porodica, dobar početni korak ali da

je to samo privremena mjera. Rješenje ovog problema zahtijeva dugotrajnu analizu, izradu Registra podstanatra i uvođenje rentijerstva u zakonski okvir, smatra poslanica Vukićević.

Dr Albin Ćeman, član Odbora, u svom izlaganju, istakao je da ova tema nije značajna samo sa socio-ekonomskog aspekta, nego i sa aspekta zdravlja. Postavio je pitanje gdje je najveći priliv ljudi koji dolaze sa strane, da bi znali gdje da usmjerimo pomoć, kao i da bi lokalne samouprave znale gdje mogu da pomognu.

Dragan Živković, predsjednik NVO Udruženje podstanara Crne Gore - „Moj dom”, kazao je da je, prema njihovim podacima, najveći priliv ljudi u Podgorici, Budvi, Tivtu i Kotoru.

Darko Stojanović, državni sekretar u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kazao je da MUP vodi statistiku u toj oblasti i da je, prema podacima sa kojima on raspolaže, najveći pritisak na primorske opštine i na Podgoricu. Dao je pojašnjenje vezano za socijalni karton, jer on sublimira podatke iz više sistema. Upoznao je prisutne da će u narednom periodu, sa UNDP-om biti potpisan ugovor o finansiranju projekta „e-socijala“, i izrazio je očekivanje da će do 2026. godine Crna Gora imati takav socijalni karton, koji bi mogao da pomogne u rješavanju ovog pitanja.

Dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora rekao je da će Odbor nastaviti da se bavi ovom temom, da posebnu brigu treba voditi o 20 odsto populacije koja živi u siromaštvu i da treba da pokažemo elemente bazične civilizacijske empatije. Rekao je da 30 godina nije ništa urađeno po ovom pitanju, i najavio da će Odbor, u narednom periodu, organizovati konsultativno i kontrolno saslušanje, na kojima će biti pozvani predstavnici svih nadležnih institucija.

Poslanica Valentina Minić je rekla da, prilikom razmatranja ove teme, treba uzeti u obzir i negativni prirodni prirašraj i negativne posljedice do kojih on dovodi. Rekla je da ova tema targetira svaku komponentu crnogorskog društva u cjelini.

Dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora zaključujući diskusiju, rekao je da se krenulo u priču koja ide na dva kolosjeka. Prvi kolosjek je priprema strategije za ad hoc odgovore i spašavanje ovih ljudi i njihovih egzistencija, da ljudi ne budu žrtve ovog trenutka i kako bi odbranili našu supstancu. Drugi kolosjek je studiozno, metodološki vrlo precizno postavljen princip i zakonske regulative i svega onoga što podrazumijeva infrastrukturu i logistiku socijalnu, sociološku i političku, da bi se ovom problemu stalo na put.

Mr Boris Mugoša, zamjenik predsjednika Odbora na kraju sjednice, predložio je da Odbor, u narednom periodu, održi jednu vrstu saslušanja nadležnih na temu vršnjačkog nasilja, samopovređivanja i generalno problematike mentalnog zdravlja, što je Odbor prihvatio.

Na kraju je konstatovano da će Odbor, u skladu sa diskusijom na sjednici, i opštedruštvenim značajem koji predmetna tema ima, u narednom periodu, nastaviti da se bavi ovim problemom i, u tom cilju, primarno, realizovati konsultativno, kao i kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih državnih institucija, vezano za položaj podstanara u Crnoj Gori.

Sjednica je završena u 11 sati i 40 minuta.

**Sekretarka Odbora za zdravstvo,
rad i socijalno staranje**
Snežana Kaluđerović

**Predsjednik Odbora za zdravstvo,
rad i socijalno staranje**
dr Srđan Pavićević